

середовища / Под. ред. Т. Нийта, М.Хейдметса, Ю.Круусвалла. – Таллин, 1985. – С.103-105.

6. Нартова-Бочавер С.К. Человек суверенный: психологическое исследование субъекта в его бытии / С.К. Нартова-Бочавер. – СПб.: Питер, 2008. – 400 с.

7. Панюкова Ю. Г. Исследование психологической репрезентации предметно-пространственной среды // Труды КГТУ, 2006. – № 2-3. – С.422-432.

8. Психология и архитектура. Ч.1 / Под. ред. Т. Нийта, М. Хейдметса, Ю.Круусвалла. –Таллин, 1983. – С.170-173.

9. Раудсепп М. Жилая среда и взаимоотношения между соседями // Средовые условия групповой деятельности . – Под. ред.. Х.Миккина. – Таллин,1988. – С.93-130

10. Социально-психологические основы средового образования / Под. ред. Т.Нийта, М. Хейдметса, Ю.Круусвалла. –Таллин, 1985. – С.48-51.

11. Человек и среда: психологические проблемы / Под. ред. Т.Нийта, М. Хейдметса, Ю.Круусвалла. –Таллин, 1981. – С. 41-43.

12. Шимко В.Т. Архитектурно-дизайнерское проектирование. Основы теории (средовой подход). Издательство: Архитектура-С, 2009. – 408 стр.

Батенкова А. А.

Формування внутрішньої мотивації як основи волонтерської активності

Волонтерська діяльність – це коло організованої діяльності, яка надається добровільно, на потребу окремих осіб або широкого загалу без очікування грошової винагороди. [1] В наш час волонтерська діяльність досягла значного розвитку, але психологічні умови її виникнення вивчено недостатньо, що робить наше дослідження досить актуальним, оскільки дозволяє з'ясувати першопричини формування внутрішньої мотивації як основи волонтерської активності.

Саме з'ясування першопричини формування внутрішньої мотивації у разі волонтерської активності є метою даної роботи. Розроблені завдання дослідження:

1. Визначити значення терміна «внутрішня мотивація» та з'ясувати її вплив на евдемонічну спрямованість. Евдемонічний спосіб життя базується на таких цінностях: індивід прагне виявити свій особистісний потенціал(давньогрецьке «Пізнай себе») і реалізувати його у своїй життєдіяльності («вибери себе», «стань тим, хто ти є»).

2. Провести дослідження (опитування) з метою з'ясувати першопричини формування внутрішньої мотивації.

Об'єктом дослідження даної роботи є мотиваційна сфера особистості. Предметом дослідження є внутрішня мотивація як першопричина волонтерської діяльності.

Питання допомагаючої поведінки було предметом вивчення зарубіжних та вітчизняних науковців. Зокрема, А. В. Петровський, М. Г. Ярошевський, Ф.Аскевіс-Леерпе, К. Барух, А. Картрон детально розглядали феномен допомагаючої поведінки. Якщо узагальнити існуючі визначення допомагаючої поведінки, то все зведеться до того, що це просоціальна поведінка, пов'язана з наданням допомоги (сприяння) в різних її проявах тому, хто її потребує, і за що не передбачається будь-яких зовнішніх винагород. Таким чином, як зазначає М.Алексіна, допомагаючи поведінка є синонімом благодіяння, або, як прийнято зараз говорити в більшості випадків, волонтерства, що проявляється в різних формах (підтримкою, турботою, співучастю, співчуттям і розумінням) [3].

Щоб визначити мотиви допомагаючої поведінки, важливо для початку з'ясувати, що ж є допомогою. Тлумачні словники трактують допомогу як «сприяння будь-кому в чому-небудь, участь в роботі, що приносить полегшення» [2].

Для відмежування допомоги від інших видів діяльності недостатньо єдиного лише біхевіористського опису поведінки. У визначенні допомоги повинні вказуватися цілі дії, власні наміри, одним словом, «мотивація» суб'єкта, а також сприйняття та пояснення їм стану людини, що потребує допомоги. Відмінною ознакою мотивованою допомогою дії є те, що вона призводить не стільки до власного благополуччя, скільки до благополуччя іншої людини, тобто вона приносить більше користі іншому, чим самому собі.

Оскільки надання допомоги провокується ситуацією, мотивацію цієї поведінки можна віднести до зовнішньої чи, за термінологією Е. П. Ільїна, «позаобумовленої мотивації» [1].

Проте, як відмічає Х. Хекхаузен, вивчаючи мотивацію допомоги, дослідники явно захопилися зовнішніми обставинами, витратами часу і зусиль, не приділяючи належної уваги особистісним особливостям.

Мотивація, яка приходить з підсвідомості і вимагає виконання та досягнення будь-якої мети або завдання, - це внутрішня мотивація. Люди, які мотивовані внутрішньо, не піддаються згубному впливу зовнішніх мотивацій, адже вони виконують ті чи інші дії, щоб отримати задоволення від результату виконаної роботи.

Дослідження таких вчених, як Г. Мюррей, А. В. Петровський, Ф. Аскевіс-Леерпе та А. Картрон, показують, що саме ті люди, як дорослі, так і діти, які мають внутрішню мотивацію, набагато частіше досягають успіху, ніж ті, які мотивовані факторами зовнішніми.

Провідну роль у формуванні біологічних мотивацій грає гіпоталамічна область мозку. Тут здійснюються процеси трансформації біологічної (метаболічної) потреби в мотивації. Гіпоталамічні структури мозку на основі

їх впливів на інші відділи мозку визначають формування обумовленого мотивацією поведінки [4].

Цілком зрозуміло, що одним з внутрішніх факторів альтруїстичної поведінки є дотримання норм чи декількох універсальних правил поведінки.

Психолог Г. Мюррей вважав, що люди мають особливу базову основу допомагаючої поведінки – потребу в піклуванні [цитовано за Е. Ільїним].

Одна з інтерпретацій феномена альтруїзму апелює до наявності особливих альтруїстичних норм. Так, Л. Лідс виокремлює «потребу віддавати», Л. Берковиц і В. Т. Даніельс – норму «соціальної відповідальності», згідно з якою «якщо інший залежить від тебе у досягненні своєї цілі, ти повинен допомагати йому». [5; 6] Міра, в якій людина слідує цій нормі, залежить від її «рельєфності» чи від ступеню її актуалізації у свідомості індивіда. Остання, в свою чергу, визначається минулим досвідом людини.

Приймаючи рішення про надання послуги, людина враховує такі фактори, як витрати часу, прикладені зусилля, грошові витрати, відстрочка своїх планів, незадоволення своїх потреб, небезпека для свого здоров'я та життя. При цьому вирішальним фактором є наявність у людини засвоєних норм соціальної відповідальності (стандартів моральної поведінки у відношенні до інших людей), або, як пишуть вітчизняні психологи, наявність «почуття обов'язку» [10]. Людина з високою моральністю, високим «почуттям обов'язку», незважаючи на витрати часу, грошей і зусиль, надасть допомогу людині, що потрапила в біду. При цьому вона прийме на себе відповідальність і за результати надання допомоги.

Волонтерство – один із видів допомагаючої поведінки, від якої не очікують грошової допомоги.

Але волонтери отримують від своєї праці не менше, а інколи й навіть більше задоволення, ніж люди, чия праця винагороджується грошима.

Зарубіжні вчені, зокрема Г. Мюррей, Ф. Аскевіс-Леерпе, А. Картрон, проаналізував мотивацію волонтерів, виявили шість спонукаючих до цього причин [8]:

1) Моральні причини: бажання діяти в співвідношенні з загальнолюдськими цінностями та небайдужість до інших.

2) Когнітивні причини: бажання краще пізнати людей чи придбати навички.

3) Соціальні причини: стати членом групи та заслужити повагу.

4) Кар'єрні міркування: придбаний досвід та контакти корисні для подальшого просування по службі.

5) Захист особистого Я: бажання позбавитися від почуття вини и побіг від власних проблем.

6) Підвищення самооцінки: укріплення почуття власного достоїнства та впевненості у собі.

Останнім часом в Україні поширюється волонтерський рух. Основними факторами, які обумовлюють активізацію добровільництва, є загострення

соціальних проблем і невдосконала система надання соціальної допомоги вразливим верствам населення. Сьогодні волонтери активно працюють як у державному секторі соціальної допомоги, так і в чисельних недержавних громадських організаціях. На жаль, в Україні досі ще не сформована модель волонтерської роботи, яка б включала ефективні механізми залучення та відбору, навчання та контролю, підтримки та заохочення волонтерів, які є основними елементами волонтерського механізму [7; 9].

Дослідження проблеми волонтерства та мотивів залучення до нього було проведено нами у листопаді 2013 року. Слід зазначити, що у жовтні цього року з ініціативи виконкому Держинської райради та за фінансової підтримки Держинської районної організації Партії регіонів стартував масштабний соціально-громадянський проект «Країна здійснених мрій», розрахований до 2015 року. У основі проекту – залучення волонтерів (студентів та викладачів факультету іноземних мов) до викладання англійської мови людям, які потребують особливої уваги.

Серед волонтерів-студентів другого курсу факультету біло проведено опитування за допомогою методики «Мотивація допомоги» С. К. Нартовой-Бочавер з метою виявити ступінь прагнення та причини допомоги людям. Загальна вибірка – дванадцять студентів-волонтерів.

Абсолютно всі опитувані на перше твердження тесту «Я готовий співпереживати іншим людям» дали позитивну відповідь, проте з твердженням «Мені завжди важко відволіктися від своїх турбот, навіть якщо цього потребують інші» більшість студентів також погодилась. Це вказує на перевагу власних інтересів навіть у благодіянні.

Після отримання результату першого опитування зі студентами-волонтерами проводилися бесіди, метою яких було з'ясування особистої мотивації до волонтерства. Були задані наступні питання:

1. «З якої причини Ви зайнялися волонтерською діяльністю?»

Найпоширенішою відповіддю було бажання допомогти людям, які цього потребують. Декілька волонтерів зазначили, що прагнуть «змінити світ на краще».

2. «Чи готові Ви знехтувати своїми планами, вільним часом заради активної волонтерської діяльності?»

Майже 70% опитуваних впевнили, що цілком готові віддати весь свій вільний час людям, які цього потребують. Але були й ті, чії особисті інтереси перевищують інтереси інших. Вони аргументували це тим, що цілком можуть приділяти рівну кількість сил, уваги та часу і собі, й іншим людям.

3. «Чи є можливість, що волонтерська діяльність стане головною Вашою діяльністю в майбутньому?»

Тільки троє опитуваних на це запитання дали позитивну відповідь. Інші ж дев'ять осіб відповіли, що займаються волонтерською діяльністю лише тимчасово, поки в них є така можливість.

Таким чином, обробивши отримані результати, ми дістали можливість зробити деякі висновки з вищезазначених відповідей на опитувальники та представити їх графічно на рис. 1.

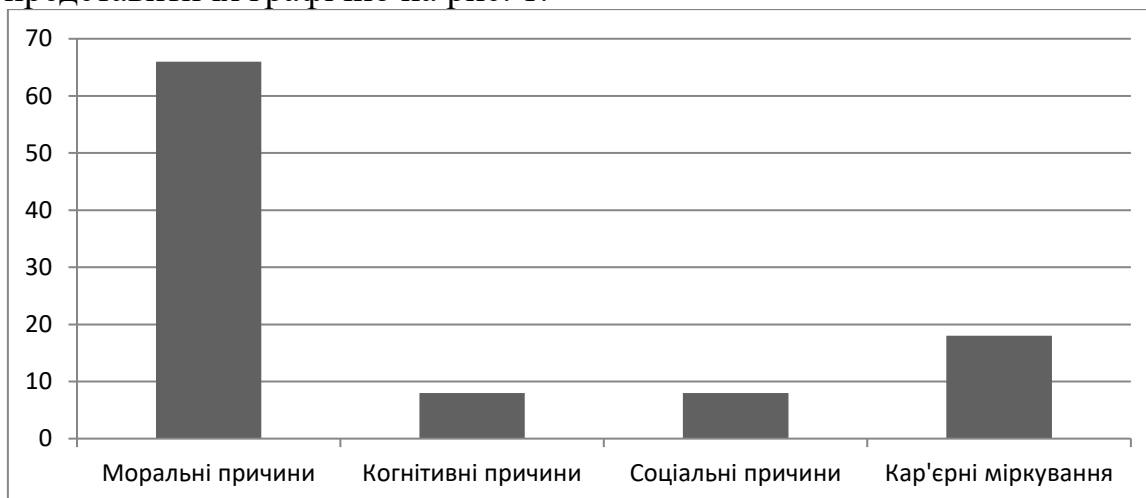

Рис. 1. Основні мотиви волонтерської діяльності.

Результати були різноманітними, проте більшість опитуваних назвали саме моральні причини виникнення мотивації, але були й такі, для кого кар'єрні міркування та соціальні причини були на першому місці. Як можна помітити, в усіх випадках мотивація волонтерської діяльності є внутрішньою. Як з'ясувалося під час численних бесід, найпоширенішими причинами волонтерства є такі: хочу допомагати іншим; хочу щось змінити в світі; хочу показати приклад своїм дітям.

Таким чином, детально вивчивши поняття допомагаючої поведінки і внутрішньої мотивації і внутрішньої мотивації, вдалося з'ясувати шляхи формування внутрішньої мотивації як основи волонтерської діяльності. Були вирішені такі завдання, як визначення термінів, з'ясування впливу внутрішньої мотивації на евдемонічну спрямованість. Практичним шляхом, за допомогою опитування та декількох бесід зі студентами-волонтерами були з'ясовані першопричини формування внутрішньої мотивації.

Після аналізу результатів опитувань визначилось, що на першому місці у формуванні внутрішньої мотивації як основи волонтерської діяльності постають саме моральні цінності: бажання діяти в співвідношенні із загальнолюдськими цінностями та небайдужість до інших. Проте також треба зазначити високий коефіцієнт формування внутрішньої мотивації на основі кар'єрних міркувань та соціальних причин: бажання стати членом групи та заслужити повагу; наявність придбаного досвіду та контактів, корисних для подальшого просування по службі.

Список використаних джерел

1. Ильин Е. П. Психология помощи/Е. П. Ильин. – Санкт-Петербург: Питер, 2013.– 304 с.

2. Ожегов С. И. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов. – Москва: Оникс, 2008. – 736 с.
3. Алексина М., Панеях Е. Мотивация участия в волонтерском движении / М. Алексина, Е. Панеях. – Санкт-Петербург – 6 с. – (Статья).
4. На помощь волонтеру: сборник методических материалов. – Екатеринбург: Уральский институт социальных и общинных работников, 2003. – 53 с.
5. Эллис Сьюзен Дж. Почему волонтеры? / Дж. Эллис Сьюзен. – 18 с. (Статья).
6. Городская И. Добровольческие движения в США / И. Городская. – 2001. – с. 78-86.
7. Єрмолова Є. В. Праця добровольців / Є. В. Єрмолова. [Електронний ресурс]. – Останнє оновлення – 08.12.2010.
8. Капранов Г. А. Волонтерство в США / Г. А. Капранов. – Київ: Виховання школярів. – 2010. – с. 66-71.
9. Кудринская Л. А. Добровольческий труд: сущность, функции, специфика / Л. А. Кудринская. – Москва: Социологические исследования. – 2006. – с. 15-22.
10. Руденко Б. Волонтеры / Б. Руденко. – Київ: Наука і життя. – 2009. – с. 74-76

Воробйова С. С.

**Іншомовна комунікативна компетенція: проблеми і шляхи
вдосконалення. Аудіювання як активний вид мовленнєвої діяльності**

Сучасна концепція іншомовної освіти будується на інтегрованому навчанні мови й культури країн, мова яких вивчається, на діалозі рідної й іноземної культури.

Проблема комунікативної компетенції прямо або опосередковано перебуває в полі зору багатьох дослідників, як вітчизняних, так і закордонних, котрі розглядають іншомовну компетентність як багатоаспектне явище і висвітлюють його сутність і структуру (А.В. Андрієнко, Г.І. Архипова, М.І. Гез, С.С. Козак, О.О. Павленко, Н.М. Пруднікова, Ю.С. Федоренко). Питання теорії і практики розвитку іншомовної комунікативної компетентності студентів висвітлювались в наукових працях багатьох вчених: І.О. Зимньої, А.К. Маркової, Дж. Савіньон, В.В. Сафонової, А.В. Хуторського та інших. Але незважаючи на велику кількість існуючих публікацій з даної проблеми, слід зауважити про недостатню вивченість багатьох її аспектів, і серед них, перш за все, сам дефінітивний аналіз поняття «іншомовна комунікативна компетенція».

Відомо, що основною метою навчання іноземних мов в загальноосвітній школі є розвиток здібностей майбутніх студентів використовувати іноземну мову як інструмент у діалозі культур і цивілізацій